

MUHASEBE TEORİSİ VE YENİ KAVRAMSAL ÇERÇEVEYE GÖRE VARLIK, BORÇ VE ÖZKAYNAK KAVRAMLARININ TANIMI VE SUNUMU: ÜLKELERARASI KARŞILAŞTIRMA*

THE DEFINITION AND PRESENTATION OF ASSET, LIABILITY AND EQUITY CONCEPTS WITHIN THE ACCOUNTING THEORY AND THE NEW CONCEPTUAL FRAMEWORK: A CROSS COUNTRY COMPARATIVE STUDY

Banu SULTANOĞLU*
Yıldız ÖZERHAN**

Özet

Muhasebe teorisinin temel çerçevesini oluşturan önemli konulardan biri finansal tablo unsurlarıdır. Varlık, borç, özkaynak, gelir ve gider olarak bilinen finansal tablo unsurları, finansal tablolarda, işlemlerin ve diğer olayların finansal etkilerinin ekonomik karakterleri dikkate alınarak sınıflandırılmakta ve raporlanmaktadır. Bu unsurların tanımı, tahakkuku ve ölçümüne ilişkin yaklaşım farklılıkları, finansal tablolarda raporlanan tutarların değişiklik göstermesine neden olmaktadır. Bu çalışmada, muhasebenin teorik çerçevesi kapsamında, varlık, borç ve özkaynak kavramlarının tanımları tartışılmıştır. Ayrıca, 2018 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayınlanan yeni Kavramsal Çerçeve söz konusu kavramların tanımında yapılan değişiklikler de ele alınmış ve bu değişikliklerin gerekçeleri açıklanmıştır. Diğer taraftan, varlık, borç ve özkaynak kalemlerinin finansal durum tablosundaki sunumuna yönelik olarak Türkiye ve diğer ülkelerdeki uygulamalar karşılaştırmalı bir şekilde ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Teorisi, Varlık, Borç, Özkaynak, Kavramsal Çerçeve

Jel Sınıflandırması: M41, M48

* MODAV tarafından 13-15 Eylül 2018 tarihleri arasında düzenlenen 15. Uluslararası Muhasebe Konferansı'nda sunulmuştur.

** Dr., Bilkent Üniversitesi, İşletme Fakültesi, sbanu@bilkent.edu.tr Orcid İd: 0000-0003-0114-1553

*** Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, yildizozerhan@gmail.com
Orcid İd: 0000-0003-1293-4364

Abstract

The elements of financial statements play an important role within the basic framework of accounting theory. Assets, liabilities, equity, income and expenses known as the elements of financial statements are classified and reported according to their economic characteristics. Differences existing in the definition, recognition and measurement approaches of those elements cause the amounts reported in the financial statements to vary. In this study, the concepts of asset, liability and equity are discussed according to the theoretical framework of accounting. Also, the new definitions of those concepts in the new *Conceptual Framework for Financial Reporting* (published March, 2018) accompanied with their basis for conclusions are explained. Besides, the presentation of asset, liability and equity in the statement of financial position in Turkey and other countries are be examined in a comparative way.

Keywords: Accounting Theory, Asset, Liability, Equity, Conceptual Framework

Jel Classification: M41, M48

I. Giriş

Muhasebe teorisinde, varlık, borç ve özkaynak kavramları 1920li yıllardan itibaren tartışılmaya başlanmış ve çeşitli yazarlar tarafından değişik tanımları yapılmıştır. Kurumsal muhasebe örgütleri tarafından belirli bir esas çerçevesinde bu kavramların tanımlanmasına yönelik ilk çalışmalar Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) tarafından yapılmıştır. FASB, muhasebe standartlarını belirleme ve düzenleme sürecinde Kavramsal Çerçevenin bir anayasa olarak kullanılması gerektiğini savunarak, 1976 yılında Kavramsal Çerçeve Projesini başlatmıştır. Projenin temel taşlarından olan FASB No:3 İşletmelerin Finansal Tabloların Unsurları (1980) ve FASB No:6 Finansal Tabloların Unsurları (1985) bölümlerinde yapılan varlık, borç ve özkaynak tanımları, Projenin en önemli bölümü olmuş ve o zamana kadar yapılan farklı görüşlere son vererek günümüzde kabul gören tanımlar haline gelmiştir.

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB) 1989 yılında muhasebe standartlarına rehberlik etmek üzere yayınladığı ilk *Kavramsal Çerçevde* varlık, borç ve özkaynak tanımlarını yapmış ve uzun yıllar üzerinde herhangi bir değişiklik yapmamıştır. 2004 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurumu (IASB) ve FASB muhasebe standartlarında yakınsama sağlamak amacıyla ortak bir proje kapsamında Kavramsal Çerçeveyi gözden geçirme çalışmalarına başlamıştır. Bu çerçevede ilk olarak 2010 yılında Kavramsal Çerçevenin “Finansal Raporlamanın Amacı” ve “Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri” kısımları değiştirilerek yayınlanmıştır. Ancak FASB 2010 yılında söz konusu yakınsama projesinden çekildiğini beyan etmiştir. Yaklaşık olarak 2 yıllık bir aradan sonra IASB Kavramsal Çerçevenin geriye kalan bölümlerini, tek başına gözden geçirmeye karar verdiğini ilan etmiş ve tartışma metnini (Discussion paper) 2013 yılında, nihai standart taslağını ise (Exposure Draft) 2015 yılında yayınlayarak kamuoyunun görüşüne açmıştır. Kavramsal Çerçevenin son hali 2018 yılında yayınlanmış olup, 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi beklenmektedir.

Mevcut Kavramsal Çerçevenin revize edilmesinin nedeni Kavramsal Çerçevede yer almayan ve eksiklik olarak nitelendirilen bazı konuların içeriğe dâhil edilmesi, daha açıklayıcı bilgilere yer verilmesi ve bazı tanımların gözden geçirilmesi ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Sekiz bölümden oluşan yeni Kavramsal Çerçevenin dördüncü bölümünde varlık, borç, özkaynak, gelir ve gider unsurlarının tanımlandığı “Finansal Tabloların Unsurları” başlıklı kısım yer almaktadır.

Bu çalışmada, varlık, borç ve özkaynak kavramlarının muhasebe teorisi çerçevesinde yapılmış olan tanımları irdelenecektir. Bu kapsamda 2018 yılında yayınlanan ve 2020 de yürürlüğe girecek olan yeni Kavramsal Çerçevede bu konuya ilişkin olarak yapılan tanımlar ve tanımlarda yapılan değişikliklerin neler olduğu ve gerekçeleri açıklanacak, muhasebe teorisinde yer alan tanımlar ile karşılaştırılarak bir değerlendirmesi yapılacaktır. Ayrıca, bu kalemlerin finansal tablolardaki sunumuna yönelik olarak Türkiye ve diğer ülkelerdeki uygulamalar karşılaştırmalı bir şekilde ele alınarak incelenecektir.

2. Muhasebe Teorisinde Varlık, Borç ve Özkaynak Tanımı ve Bu Tanımlara İlişkin Yaklaşımlar

Finansal tabloların unsurları iki gruptan oluşur. Varlık, borç ve özkaynaklardan oluşan birinci grup, belirli bir andaki varlıkların miktarını, büyüklüğünü veya bu varlıklara olan taleplerin miktarını ve büyüklüğünü gösterir. İkinci grupta ise, kar ve karın ögeleri yer alır. Bu iki grup arasında ortak bir ilişki vardır. Şöyle ki, ikinci gruptaki ögelerin oluşumu sırasında değişime uğrayan varlık, borç ve özkaynaklar, ortaya çıkan bu kümülatif sonuçların belirli bir andaki durumunu gösterir¹.

Muhasebede varlık ve borç tanımının uzun bir kronolojik gelişim süreci vardır. Muhasebe teorisinin temel çerçevesini oluşturan kavramlardan biri olan varlık kavramının 1950’lerden önceki tanımı ilk olarak “*sahip olunan şey*” olarak yapılmıştır. Ancak, bu tanımda yer alan “şey” sözcüğünün sadece maddi bir varlık anlamına gelmesi, oysaki işletmelerin ticari alacaklar, haklar gibi maddi olmayan varlıklara da sahipliğinin olması ve sahip olmanın (yasal mülkiyet) gerekli olmayıp, işletmenin kontrolünde olmasının yeterli olduğu (örn. kiralama) konusunda tartışmalar yapılmıştır². 1967 yılında, varlıklar “*işletmenin kontrolü altındaki kaynaklar*” olarak tanımlanarak, varlık tanımında mülkiyetin zorunlu olmayıp, **kontrol** kriterine büyük önem verilmiştir³. 1965’lerde de aynı şekilde kontrol kriterine dikkat çekilmiş ve aynı zamanda varlığın **ayrılabilir** olma özelliğine sahip olması gerektiği de savunulmuştur⁴.

Varlık tanımına girebilmek için sahiplikten çok, hak sahibi olmanın gerekli olduğu üzerinde durulmasının uygun olduğu savunularak, varlık “*yasal ya da mülkiyet hakkı ile kişi veya kişilere*

1 Akdoğan ve Aydın, H. (1987). Muhasebe Teorileri, Gazi Üniversitesi No:98.

2 Evans, T.G. (2003). Accounting Theory Contemporary Accounting Issues, Thomson South-Western.

3 Ijiri, Y. (1967). The Foundations of Accounting Measurement, Englewood Cliffs: PrenticeHall Inc.

4 Chambers, R.J. (1965). An Introduction to Price Variation and Inflation Accounting Research, Accounting Theory: A Contemporary Review, Sydney.

geçen ve gelecekte fayda sağlaması beklenen nakit veya nakde çevrilebilecek olan gelecekteki herhangi bir hizmet” olarak tanımlanmıştır⁵. Ayrıca, böyle bir hizmetin, sadece bu kişi veya hizmetten yararlanan kişiler için olduğu vurgulanmıştır. 1929 yılında yapılan bu tanımla, her ne kadar sahiplik yerine “hak” kavramı getirilmiş olsa da, tanımda varlığın gelecekteki hizmet olarak gösterilmesi, sadece gelecekteki bir hizmetin varlık olarak kabul edilebileceği gibi bir yanılgıya sebep olmuş ve bu anlamda çok eleştirildiği için bu tanım kabul görmemiştir.

1947 yılında varlık, “hizmet potansiyeli veya ticari işletmeye tahakkuk eden olası faydalara ilişkin haklar” olarak tanımlanarak, Canning’in tanımında yer alan gelecekteki hizmet ifadesi yerine, işletmeye nakit akımı sağlama potansiyeli anlamına gelen “hizmet potansiyeli” kullanılarak, varlığın gelecekte işletmeye sağlayacağı nakit akışlarının ıskonto edilerek bulunan bugünkü değeri kastedilmiştir⁶. Aynı şekilde, işletmenin hizmet potansiyellerinin artmasına katkıda bulunmak için varlıkların elde edildiği de savunulmuştur⁷.

1950 öncesine denk gelen yukarıdaki tanımlardan sonra, varlığın önce pragmatik daha sonra teorik anlamdaki tanımları resmi olarak sırasıyla Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) ve Amerikan Muhasebe Derneği (American Accounting Association-AAA) tarafından yapılmıştır. Pragmatik tanımı, 1953 yılında AICPA’nın yayınladığı Muhasebe Terimleri Bülteni No:1’de, “muhasebeleştirme kurallarına göre borçlandırılarak kaydedilmesi gereken ve muhasebe defterlerinin kapatılması üzerine bir sonraki döneme bakiyesi devrolan, ya mülkiyet hakkı ya da edinilen değer ya da harcaması içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan, ancak gelecek dönemlere ait olan herhangi bir şey” olarak yapılmış, ancak, varlığın unsurları, değerlemesi ve işletmeye sağlayacağı muhtemel ekonomik faydalarına ilişkin vurgu yapmak yerine, sadece dönem sonunda gelecek döneme aktarılması gereken bir borç bakiyesi şeklinde ifade edilerek çok eksik bir tanım yapılmıştır.

1957’de, pragmatik tanımındaki eksikliği ortadan kaldırmak amacıyla AAA, “işletmenin faaliyetleri için elinde bulundurduğu ekonomik değerlerdir; bunlar yapılacak faaliyetlerde kullanılabilir veya bu faaliyetler için yararlı hizmet potansiyellerine sahip unsurların toplamıdır” şeklindeki teorik tanımını gerçekleştirmiştir. AAA’nın yaptığı bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, Vatter’in tanımında yer alan ve 1950li yıllarda kabul gören hizmet potansiyeli terimine burada da yer verilmiştir.

AAA’nın tanımına benzer bir şekilde 1962’de yapılan tanımda ise varlık, “mevcut veya geçmişte gerçekleşmiş işlemler sonucu işletme tarafından elde edilen, gelecekte beklenen ekonomik faydalar ve haklardır” şeklinde ifade edilmiş ve ilk defa varlığın **gelecekte ekonomik fayda** yaratan bir değer olduğu ortaya konulmuş ve böylece önceki tanımlara göre büyük çaplı bir gelişim sağlanmıştır⁸.

5 Canning, J.B. (1929). The Economics of Accountancy, New York: Ronald Press Co.

6 Vatter, W.J. (1947). The Fund Theory of Accounting and Its Implications for Financial Reports, University of Chicago Press.

7 Linn, J.J. (1966). A General Asset Theory, https://archive.org/stream/generalassettheo00linn/generalassettheo00linn_djvu.txt (Erişim Tarihi: 26.06.2018)

8 Sprouse, R. ve Moonitz, M. (1962). A Tentative Set of Broad Accounting Principles for Business Enterprises, New York: AICPA.

Gelecekte elde edilecek nakit akımları veya fayda birikimi anlamına gelen *gelecekte ekonomik fayda yaratma* özelliğine aslında, daha önce sözü edilen Vatter'ın tanımında da hizmet potansiyelleri bütünü ifadeleri kullanılarak dolaylı bir şekilde değinilmiştir. 1963 yılında, bir ekonomik kaynak olan varlığın en önemli özelliğinin gelecekte sahibine sağlayacağı *ekonomik fayda* olduğu üzerinde durulmuştur⁹. Buna göre, varlık herhangi birine değil, sadece halen sahibi olan kişiye gelecekte ekonomik olarak avantajlı hizmetlerin kaynağı olabilir veya bunları elde etmede kullanılabilirse yararlı kabul edilebilir. Dolayısıyla, bu tanımlardan sonra, varlığın fiziki bir mal veya hukuki bir hak olarak değil, gelecekteki ekonomik yararlar bütünü olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

ABD'de muhasebe standartları oluşturulmasına ilişkin gelişmeleri düzenlemelerde etkili olan düzenleyici kuruluşlardan Muhasebe Prensipleri Kurulu (Accounting Principles Board – APB) 1970 yılında, “*varlık, bir işletmenin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak muhasebeleştirilen ve ölçülen ekonomik bir kaynağıdır (varlığıdır)*” şeklinde yeni bir tanım yapmış ve önceki tanımlarda varlık olarak kabul edilmeyen ertelenmiş giderler ve gelecek aylara ait giderler bu tanımda varlık olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, bu tanımla, ilk defa *ekonomik varlık* kavramına da yer verilmiştir.

1973 yılında kurulan ve halen ABD'de muhasebe standartları oluşturulması fonksiyonunu yerine getiren FASB 1976 yılında başlattığı Kavramsal Çerçeve Projesi'nin temel taşlarından birisi olan FASB No:3 “İşletmelerin Finansal Tabloların Unsurları” (1980) yayınladıktan sonra onun yerini alan FASB No:6 “Finansal Tabloların Unsurları” (1985) bölümünde on adet kavramın¹⁰ ilk tanımlarını yapmış ve bunlardan en önemlisi varlık tanımı olmuştur. Diğer kavramların tanımı ise sürekli olarak varlık tanımı üzerinden yapılmaya çalışılmıştır¹¹. Örneğin borç; negatif varlık, özkaynak; net varlık ve net kar; özkaynak veya net varlıklardaki değişim olarak açıklanmıştır. Bu bölümde yapılan “*geçmişte olan işlemlerin sonucunda ortaya çıkan ve hâlihazırda işletmenin sahipliğinde veya kontrolünde olan ve gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması muhtemel değerler*” varlık tanımı, o zamana kadar yapılan farklı görüşlere son vererek günümüzde kabul gören halini almıştır. Geçmişteki tanımların en iyi yönleri alınıp, FASB tarafından geliştirilerek Kavramsal Çerçevede yapılan bu tanımda, varlığın aşağıdaki 3 önemli özelliğe sahip olması gerektiğine dikkat çekilmektedir:

- Gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması
- İşletme tarafından kontrol edilmesi
- Geçmişte gerçekleşen bir olay sonucu ekonomik faydanın işletmeye sağlanması

FASB No:6'da varlıkla birlikte borç kavramının da aynı önem düzeyinde tutulması, o zamana kadar kar tanımında dönersellik ilkesinin birincil olduğunu benimseyen gelir yaklaşımına karşıt, kar tanımının varlıklardaki artış veya borçlardaki azalış olarak da tanımlanabileceğini savunan ve günümüzde de halen bu görüşün hâkim olduğu bilinen bilanço yaklaşımının doğuşuna neden olmuştur. Varlık unsurunun büyük önem arz ettiği ve bu yolla bilanço yaklaşımının savunucularının

9 Kohler, E.L. (1963). Why not Retain Historical Cost?, The Journal of Accountancy.

10 Bu kavramlar, varlık, borç, özkaynak, kapsamlı gelir, gelir, gider, kazanç, kayıp, özkaynak girişleri ve özkaynak çıkışlarıdır.

11 Belkaoui, A. (1981). Accounting Theory, Harcourt Brace Jovanovich, Inc., HBJ.

Günümüzde, 1989 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC), şimdiki adıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayınlanan ilk Kavramsal Çerçevenin 2010 yılında Bölüm 1: “Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı” ve Bölüm 3: “Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri” kısımları güncellendikten sonra yeni adıyla yayınlanan “Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve” deki varlık tanımı, “geçmişte olan işlemlerin sonucunda ortaya çıkan ve hâlihazırda işletmenin kontrolünde olan ve gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerlerdir” (KÇ 4.4a) olarak yapılmıştır.

Varlıklar, gelecekte işletme tarafından elde edilmesi beklenen nakit veya nakit benzerleri olurken, borçlar, gelecekteki beklenen nakit çıkışlarıdır. 1929 yılında borç, “bir girişimcinin (bir varlık sahibi), ikinci bir kişiye (veya kişiler kümesine) karşı yerine getirmekle, halen var olan yasal (veya hakla ilgili) bir yüküm altında olduğu, parayla değerlendirilebilen bir hizmettir” şeklinde tanımlanmıştır¹⁵. Muhasebe teorisinde borç, varlığın ilk defa 1950’lerde yapılan tanımının tam tersi olarak “borçlandığımız şey” olarak yapılmıştır. Ancak, bu tanımda yine “şey” sözcüğünün ne anlam ifade ettiği konusunda tartışmalar başlamıştır.

1953 yılında Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü’nün AICPA’nın yayınladığı Muhasebe Terimleri Bülteni No:1’de, yapılan tanıma göre borç, “muhasebeleştirme kurallarına göre alacaklı olarak kaydedilmesi gereken ve muhasebe defterlerinin kapatılması üzerine bir sonraki döneme bakiyesi devrolan alacak bakiyelerinin tümüdür”. Tanımda yer alan alacak bakiyelerinin bütünü ifadesi ile aslında muhasebenin temel eşitliği ilkesindeki borçlar ve özkaynak toplamından oluşan pasif kastedildiğinden, işletmenin hissedarlarıyla, alacaklıları arasındaki ilişkinin önemli farklılığı gözardı edilmiş olmakla beraber, şirketin gerek sahipleri gerekse alacaklılarından bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip olduğuna işaret eden muhasebenin kişilik kavramını yansıtması bakımından önemlidir¹⁶.

1962 yılında borç, “işletme varlıklarının devri veya işletmenin bir hizmet sağlama yükümlülüğü; geçmiş veya cari dönemdeki işlemlerden ortaya çıkmış ve gelecekte yerine getirilmesi gereken borçlar”¹⁷ ve 1963’te “bir kişinin (borçlu) bir başka kişiye (alacaklı) borçlu olunan, nakit veya mal veya hizmet olarak ödenebilir miktar”¹⁸ olarak tanımlanmıştır. “Borçlar, bir şirkete karşı olan, nakit veya diğer varlık veya hizmet olarak, belirli veya saptanabilir, gelecekteki bir tarihte ödenebilir taleplerdir” şeklindeki tanım ise 1970’te yapılmıştır¹⁹. Muhasebe Prensipleri Kurulu’nun (Accounting Principles Board – APB) 1970’de yayınladığı Beyan No:4’teki borç tanımı ise, “bir işletmenin ertelenmiş gelirleri dâhil ekonomik yükümlülükleridir”. Böylece, borç kavramı sadece yasal açıdan değil, ekonomik açıdan da ifade edilerek daha geniş kapsamlı bir tanım yapılmıştır. Hendriksen’a (1970) göre borç, “işletmenin şirket dışındaki bir kişi veya kuruluşa gelecekteki belirli bir zamanda para, mal veya hizmet verme yükümlülüğü veya sorumluluğudur”²⁰. Bu tanıma göre borcun üç temel özelliği vardır:

15 Canning, 1929, 2

16 Evans, 2003, 4

17 Sprouse ve Moonitz, 1962, 3

18 Kohler, 1963, 3

19 Mautz, R.K. (1970). Basic Concepts of Accounting.

20 Hendriksen, E.S. (1970). Accounting Theory, Harward D. Irwin Inc., Illinois.

- Yükümlülük cari dönemde mevcut olmalıdır. Bu yükümlülük geçmiş işlem ve olaylardan kaynaklanmalıdır.
- Normalde ödeme zamanındaki tutarı biliniyor olmalı veya gelecekte belirli bir tarihte ödenmesi beklenen bir tutar olmalıdır.
- Alacaklının net bir şekilde biliniyor olması gerekir.

FASB No:6 Finansal Tabloların Unsurları (1985) bölümünde yapılan borç tanımı ise, “geçmişte yapılmış bir işlem veya olayın sonucu olarak, işletmenin mevcut yükümlülüklerinden dolayı, diğer bir muhasebe kişiliğine varlıkları devir etmek veya belirli hizmetleri yerine getirmek üzere, gelecekte ekonomik fayda sağlayacak unsurları feda etme olasılığıdır”. Bu tanıma göre, borç aşağıdaki niteliksel özelliklere sahip olmalıdır:

- Gelecekte ekonomik fayda sağlayacak unsurları feda etme olasılığı,
- Geçmişte olan işlemlerin veya gerçekleşen diğer olayların sonucunda oluşması,
- Ekonomik yarar sağlaması beklenen varlık veya hizmetin alacaklı olan tarafa devredilmesi,
- Mevcut bir yükümlülüğün olması.

2010 yılından beri yürürlükte olan Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçevedeki borç tanımı ise, “geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ödenmesi işletmenin ekonomik fayda sağlayabilecek değerlerinde bir çıkışa neden olacak mevcut yükümlülüklerdir” (KÇ 4.4b) olarak yapılmıştır.

Özkaynak, işletme ortaklarının, sahip veya hissedarların işletmedeki haklarını temsil eder. Özkaynaklar işletme varlıklarından borçların çıkarılması sonucu kalan tutar olup, bu tutarın tespitinde varlık ve borçların değerlemesinde uygulanan yöntemleri etkili olmaktadır. Bu kapsamda, sahip veya hissedarların hakları olarak kabul edilen özkaynak, dönem başında işletme sahibinin işletme için yatırdığı sermaye tutarı ile başlar, daha sonra ortakların koyduğu ek sermaye ile artar, çekilen sermaye veya zararlar azalır. Karla veya sermayenin korunmasına ilişkin yapılan düzenlemelerle de değişir²¹.

FASB No:6 Finansal Tabloların Unsurları (1985) bölümünde yapılan özkaynak tanımı ise, “bir muhasebe kişiliğinin aktiflerinden borçların çıkarılmasından sonra arta kalan ortaklık hakkıdır” şeklinde yapılmıştır. Bu tanıma göre, özkaynak, bir işletme ile sahipleri arasındaki ilişkiyi ifade eder ve haklar sıralamasında borçlardan sonra geldiği için kalan hak olarak kabul edilir. Bu kalan hak net varlıklar olarak bilinir. İşletme sahiplerinin ilave ettiği veya çektiği değerler hariç, işletmenin net varlıklarında meydana gelen artış veya azalış özkaynaktaki artış veya azalışın açıklamasıdır. Bu artış veya azalışın nedenleri, kar değişimi, işletme ve işletmenin sahipleri arasındaki transferlerden doğan özsermayedeki değişimler, işletme sahiplerinin işletmeye yaptığı yatırımlar ve işletmenin işletme sahiplerine dağıtımlarıdır. Varlıkların kendi arasında değişimi, aynı şekilde borçların birbirleriyle değişimi, varlıkların kredi yoluyla alınması ve varlıkların transferi suretiyle ödenen borçlar özkaynaktaki değişime neden olmayan işlemlerdir²². Mevcut Finansal Raporlamaya İlişkin

21 Akdoğan ve Aydın, 1987, 2

22 Akdoğan ve Aydın, 1987, 2

Kavramsal Çerçeve de özkaynak tanımı, “*işletmenin varlıklar toplamından yabancı kaynakların indirilmesi suretiyle kalan kısım*dir” (KÇ 4.4c) olarak yapılmıştır.

Muhasebe teorisinde, varlık, borç ve özkaynak tanımlarına ilişkin, **Bilanço Yaklaşımı**²³ ve **Gelir Yaklaşımı**²⁴ olarak bilinen iki yaklaşım bulunmaktadır.

Bilanço (Özsermaye) Yaklaşımı’na göre varlık, bir işletmenin net nakit akışlarında doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkması beklenen gelecekteki faydaları temsil eden ekonomik varlıklardır. Bu anlayışa göre yapılan tanımda varlığın dikkati çeken birkaç unsuru bulunmaktadır. Birincisi, aktifin bir ekonomik varlık niteliğinde olmasıdır. Söz konusu ekonomik varlıklar, işletmenin faaliyetlerinde kullanılan kıt araçlar olarak tanımlanan ve işletme tarafından mamul üretiminde kullanılan hammadde, maddi ve maddi olmayan duran varlıklar vb. üretken varlıklar, işletmenin çıktıları olan ürünler, nakit, nakde olan talepler ve diğer işletmelerdeki iştiraklerden oluşur²⁵. Bu yaklaşımda varlıklar, dönen ve duran olmak üzere ikiye ayrılarak finansal durum tablosunda gösterilmesi gerekir. İşletmeler, bu ekonomik varlıklara, gelecekte bu varlıklardan net nakit girişi elde etmek amacıyla sahip olurlar. Dolayısıyla, varlığın ikinci önemli özelliği, işletmeye nakit ve nakit benzeri akımına doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayacak potansiyel anlamına gelen beklenen ekonomik faydadır ve bundan dolayı, finansal durum tablosunda yer alan aktifler, ekonomik varlıkların bu nakit üretme birikiminin belirli bir görünümünü temsil ederler. Varlığın diğer bir önemli unsuru, işletmenin kontrolünde olması gerekliliğidir. Ancak, bunun için yasal bir hakka sahip olması zorunluluğu da yoktur. Örneğin, kiralanan bir mülkten beklenen yarar işletmenin kontrolünde olacaksa bu mülk işletme için bir varlıktır (KÇ 4.12). Varlığın daha önce gerçekleşmiş işlemlerin veya olayların sonucunda ortaya çıkması dördüncü unsur olarak kabul edilir. İşletmeler genellikle varlıklarını satın almak veya üretmek yollarıyla elde eder.

Bilanço yaklaşımına göre borç, işletmenin sahip olduğu ekonomik varlıkları gelecekte diğer taraflara devretme yükümlülüğüdür. Özkaynaktaki değişim ise, işletme sahiplerinin ilave ettiği ve çektiği değer haricindeki net aktiflerde meydana gelen artı veya eksi değerdir²⁶.

Gelir (Eşleştirme) Yaklaşımı, aktifleri ve borçları, niteliklerinden daha çok, maliyetlerin hasılatla uygun bir şekilde eşleştirilmesi ve bu yolla karın hesaplanmasının doğru olduğunu savunan bir yaklaşımdır (Belkoui, 1981). Bu yaklaşımda, işletmenin finansal durumunda meydana gelen değişim değil, karın doğru saptanmasının önemli olduğundan, finansal durum tablosu yerine bilanço başlığı kullanılmıştır. Bilançonun işletmenin varlık ve borçlarını göstermek için hazırlanmadığı, hasılat henüz indirilmemiş maliyetlerin devir edilmesinde bir araç olarak kullanılması gerektiği savunulan bu yaklaşımda, gelir tablosu bilançodan daha yararlı olarak kabul edilmiş, bilanço ise, birbirini izleyen gelir tablolarını gelir akımını tamamlayacak bir şekilde bir araya getiren bağlantı halkası olarak kabul edilmiştir (Paton ve Littleton, 1940). Bu

23 Bu Yaklaşım, özsermaye, aktif ve yükümlülük veya sermayenin korunması gibi terimlerle de anılmaktadır.

24 Bu Yaklaşım, gelir, gelir tablosu, hasılat ve gider, hasılat ve giderlerin eşleştirilmesi, sonuç hesapları yaklaşımı gibi terimlerle de anılmaktadır.

25 APB Beyanı No:4.

26 Belkaoui, 1981, 3

görüşü savunanlar aktifleri bilançoda; nakitler, alacaklar ve diğer parasal kalemler ile gelecekteki muhasebe dönemlerinde hasılatla karşılaştırılmak üzere bekleyen maliyetler olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Bu yaklaşımın taraftarları, bir işletmenin ekonomik varlıklarını diğer kişilere transfer yükümlülüklerini temsil etmedikleri halde, dönem karının doğru bir şekilde hesaplanabilmesi için, maliyetlerin hasılatla uygun olarak eşleştirilmesi amacıyla bazı “gelecek dönem hasılatları, tahsilatları” veya “karşılıkları” da borç olarak kabul etmektedir. Bu yaklaşıma göre özkaynaktaki değişim belirli bir dönemde gelir ve giderlerin eşleştirmesi sonucu meydana gelir.

Her iki yaklaşımdaki varlık tanımları incelendiğinde, firmanın olası nakit akışlarını temsil etmesi, firmaya katkı sağlayacak potansiyelinin olması, yasal mülkiyet hakkı, gelecekte oluşacak ekonomik yararın işletmeye birkaç şekilde sağlanabilir olması (örn. işletme sahiplerine dağıtma, borcun ödenmesinde kullanma vb.) ve değiştirilebilir olması gibi temel özelliklerinin olduğu dikkat çekmektedir. Borç tanımına ilişkin ortak özellikler ise, ekonomik yarar sağlaması beklenen bir varlığın alacaklı olan tarafa verilmesi, mevcut ve yasal bir yükümlülük olması ve geçmiş veya cari işlem veya olaylardan kaynaklanmasıdır²⁷.

3. Yeni Kavramsal Çerçeveye Göre Varlık, Borç ve Özkaynak Tanımları

Kavramsal Çerçeve 1989 yılında yayınlanmış olup, uzun yıllar üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2010 yılında bazı bölümleri güncellenen mevcut Kavramsal Çerçeve de yer alan konular; finansal tabloların amacı, finansal tabloları oluşturan unsurların tanımı, tahakkuk ve ölçümleme esasları, finansal tablolarda yer alan bilgilerin yararlılığını belirleyen niteliksel özellikler ve sermaye ve sermayenin korunması kavramları olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. 2018 yılında yayınlanan yeni Kavramsal Çerçeve (YKÇ) bölümler itibarıyla ele alınan konular aşağıdaki gibidir:

- Birinci Bölüm: Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı
- İkinci Bölüm: Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri
- Üçüncü Bölüm: Finansal Tablolar ve Raporlayan İşletme
- Dördüncü Bölüm: Finansal Tabloların Unsurları
- Beşinci Bölüm: Muhasebeleştirme ve Kayıtlardan Çıkarma
- Altıncı Bölüm: Ölçüm
- Yedinci Bölüm: Sunum ve Açıklama
- Sekizinci Bölüm: Sermaye ve Sermayenin Korunması Kavramları

Mevcut Kavramsal Çerçeve de yer almayan bazı bölümlerin yeni Kavramsal Çerçeveye eklendiği ve ayrıntılı bir şekilde açıklandığı görülmektedir. Daha önce dört bölümden oluşan mevcut Kavramsal Çerçeve, yeni bölümlerin eklenmesiyle sekiz bölüm olarak yayınlanmıştır.

27 APB beyanı No:4

3.1. Varlık Tanımı

Genel amaçlı finansal rapor, asli kullanıcılara, işletmeye kaynak sağlama kararlarını verirken, raporlayan işletmenin ekonomik kaynakları, işletmeye karşı talep hakları²⁸ ve bu ekonomik kaynaklar ve talep haklarındaki değişiklikler hakkında, faydalı olacak finansal bilgiler sağlar. Asli kullanıcılar, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflardır (YKÇ, Ekler). Bir işletmenin ekonomik kaynakları ve işletmeye karşı talep hakları “Finansal Durum Tablosu”nda sunulur. Ekonomik kaynaklar ve talep haklarında değişime neden olan işlemler ise gelir ve giderler ile özkaynaklarda meydana değişimlerdir (sermaye artırımı veya azaltımı gibi). Finansal tabloların unsurları Kavramsal Çerçeve de tanımlanmıştır. Bunlar;

- Raporlayan işletmenin finansal durumuna ilişkin varlıklar, borçlar ve özkaynaklar ve
- Raporlayan işletmenin finansal performansına ilişkin gelir ve giderlerdir.

Yeni Kavramsal Çerçeve de, ekonomik kaynaklar ve işletmeye karşı talep hakları ile bağlantılı olarak finansal durum tablosunda yer alan unsurlar aşağıdaki Tablo 1’de gösterildiği şekilde tanımlanmıştır (YKÇ, 4.2). Tablo, mevcut Kavramsal Çerçeve deki tanımlar eklenerek, karşılaştırmalı bir şekilde aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 1: Finansal Durum Tablosunun Unsurları

Unsur	Yeni Kavramsal Çerçeve (YKÇ 4.2)	Mevcut Kavramsal Çerçeve (KÇ, 4.4)
Ekonomik Kaynak:		
Varlık	Geçmişteki olayların bir sonucu olarak, işletme tarafından kontrol edilen mevcut bir <i>ekonomik kaynaktır</i> . <i>Ekonomik kaynak</i> , ekonomik fayda üretme potansiyeline sahip bir haktır.	Geçmişte olan işlemlerin sonucunda ortaya çıkan ve hali hazırda işletmenin kontrolünde olan ve gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerlerdir.
Talep Hakları:		
Borç³²	Geçmişteki olayların bir sonucu olarak, ekonomik kaynağın devredilmesine neden olacak, işletmeye ait mevcut bir yükümlülüktür.	Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ödenmesi işletmenin ekonomik fayda sağlayabilecek değerlerinde bir çıkışa neden olacak mevcut bir yükümlülüktür.
Özkaynak	İşletmenin varlıklar toplamından tüm borçlarının düşülmesi suretiyle kalan paydır.	İşletmenin varlıklar toplamından yabancı kaynakların indirilmesi suretiyle kalan kısım.

28 Bu kavram, İngilizce “claim” kavramının yerine kullanılmıştır. Türkçe karşılığının “talep hakları” yerine “hak talep edenler” veya “işletme varlıkları üzerindeki hak sahipleri” şeklinde ifade edilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

29 KGK’nın yayınlamış olduğu Kavramsal Çerçeve Taslağında borçlar, yükümlülük olarak ifade edilmiş ve “işletmenin geçmişteki olayların bir sonucu olarak bir ekonomik kaynağı devretme konusundaki mevcut mükellefiyetidir” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda yer alan “yükümlülük” (liability) kavramı yerine “borç” kavramının, “mükellefiyet” (obligation) kavramı yerine “yükümlülük” kavramının kullanılmasının tarafımızca daha uygun olacağı düşünülmekte ve yukarıdaki şekilde Türkçeye çevirilmesi önerilmektedir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, varlık tanımında yapılan en önemli değişiklik, varlığın ekonomik fayda sağlaması beklenen bir unsur olduğunun tanımdan çıkarılması ve ekonomik kaynağın ne olduğunun ayrıca açıklanmış olmasıdır. Bu değişikliğin yapıma nedeni, varlığın gelecekte ekonomik faydayı sağlama potansiyeline sahip olması ve işletmenin bu potansiyele sahip mevcut hakkı kontrol etmesinden kaynaklandığı görüşüne dayanmaktadır. Varlık tanımında ekonomik fayda üretme potansiyeline sahip kaynaklara odaklanılmıştır (BC4.27). Varlık ekonomik bir kaynak olarak nitelendirilmektedir. Ekonomik kaynak ise, ekonomik fayda üretme potansiyeline sahip bir hak olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda varlığın sahip olması gereken unsurlar; *hak, ekonomik fayda üretme potansiyeli ve kontrolüdür*. Bu unsurlar, aşağıda açıklanmaktadır:

a) Hak

Ekonomik fayda üretme potansiyeline sahip olan haklar, bir kaç şekilde ortaya çıkar. Bunlar,

- i) Başka bir tarafın yükümlülüğüne karşılık gelen haklar, örneğin
 - nakit elde etme hakkı,
 - mal veya hizmeti teslim alma hakkı,
 - ekonomik kaynakları başka bir tarafla avantajlı koşullarda değiştirme hakkı
 - gelecekte kesin olmayan bir olayın ortaya çıkmasına bağlı olarak, başka bir tarafın bir ekonomik kaynağı devretme yükümlülüğünden yararlanma hakkı
- ii) Başka bir tarafın yükümlülüğüne karşılık gelmeyen haklar, örneğin
 - maddi duran varlıklar veya stoklar gibi fiziki bir öze sahip nesnelere üzerindeki haklar,
 - fikri mülkiyeti kullanma hakları (fiziki bir öze sahip olmayan varlıklar)

Bu hakların birçoğu sözleşmeler, yasalar veya benzeri şekillere dayalı olarak ortaya çıkar (örn. bir borçlanma aracına veya patente sahip olmak gibi). Ancak, işletmenin ihraç ettiği borçlanma araçları ve özkaynak araçlarının işletme tarafından tekrar satın alınması ve elde tutulması (örneğin geri alınan paylar gibi) ekonomik bir kaynak değildir. Bu nedenle, işletmeye ekonomik fayda elde etme hakkı sağlamaz (YKÇ 4.10).

Yeni Kavramsal Çerçeve'deki varlık tanımında, varlığın kendisinden çok o varlığın sağladığı haklara odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Muhasebe teorisi çerçevesinde yapılan varlık tanımlarında da haklar üzerinde önemle durulduğu görülmektedir. Kavramsal olarak, ekonomik kaynak, fiziki nesnenin kendisini değil, bir haklar setini ifade etmektedir. Örneğin, fiziki bir nesneye sahip olmak, işletmeye nesneyi kullanma, satma, ipotek ettirme gibi haklar sağlamaktadır (YKÇ 4.11). Mevcut Kavramsal Çerçeve'de fiziki öze sahip olan bir varlık kiralama yoluyla elde edildiğinde, muhasebeleştirilmeye konu olan unsur varlığın kendisiydi. Yeni tanıma göre ise, ilgili varlığın kendisinden çok, varlığın sağladığı kullanım hakkı kayda alınmalıdır. Nitekim UFRS 16 "Kiralama" standardında görüleceği üzere, kiralamaya konu olan varlık, "Kullanım Hakkı olan Varlıklar" şeklinde tanımlanmakta ve bu şekilde ilgili varlık grubunda raporlanmaktadır.

b) Ekonomik Fayda Üretme Potansiyeli

Mevcut varlık tanımında yer alan “gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerlerdir” ifadesinde kullanılan “beklenen” kavramının varlığın muhasebeleştirilmesinde karışıklığa neden olduğu gerekçesiyle tanımdaki bu cümle kaldırılmıştır. Bunun yerine, yeni Kavramsal Çerçeve de ekonomik kaynak kavramına yer verilmiş ve bu kavramın tanımı yapılmıştır (BC4.3). Ekonomik kaynak, hak kavramından yola çıkılarak, tanımlanmış olup, bu hakların işletmeye değişik şekillerde (“Haklar” kısmında da açıklandığı üzere) ekonomik fayda sağlayacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla, ekonomik kaynak gelecekteki ekonomik fayda değil, o faydanın elde edilmesini sağlayacak olan mevcut bir haktır.

c) Kontrol

Yeni Kavramsal Çerçeve de kontrol kavramının tanımı yapılmıştır. Bu tanım yapılırken, UFRS 15 “Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat” ve UFRS 10 “Konsolide Finansal Tablolar” standartlarında yapılan kontrol tanımından yola çıkmıştır (BC4.40). Bu standartlarda yapılan kontrol tanımları farklı olmasına rağmen, aynı temel kavramlara dayalıdır. Buna göre, bir işletmenin ekonomik kaynak üzerindeki kontrolü, işletmenin ekonomik kaynağın kullanımını yönetme ve ondan ekonomik fayda akışını sağlama gücünü ifade etmektedir (YKÇ 4.20). Kontrol, diğer tarafların ekonomik kaynağın kullanımını yönetme ve ekonomik fayda elde etmesini önleme gücünü de içerir. Dolayısıyla, sadece işletme tarafından kontrol edilebilen ekonomik kaynak o işletmenin varlığı olur. Bir ekonomik kaynağın kontrolü genellikle, yasal haklara dayalı olarak ortaya çıkar (örn. mülkiyet hakkı). Bununla birlikte, yasal hakların yanı sıra başka şekillerde de kontrol ortaya çıkabilir. Örneğin, eğer işletme teknik bir bilgiye (know how) erişme ve bu teknik bilgiyi sır olarak saklama gücüne sahipse, kamunun erişimine açık olmayan bu teknik bilgi yasal olarak korunmaya alınmış olmasa bile (örn. patent gibi) kullanma hakkı üzerinde kontrolün olduğundan söz edilebilir (YKÇ 4.22).

3.2. Borç Tanımı

Yeni Kavramsal Çerçeve de bir borçtan söz edebilmek için aşağıda sıralanan üç koşulun tamamının bir arada gerçekleşmiş olması gerekir:

- işletmenin mevcut bir yükümlülüğünün olması gerekir,
- yükümlülük, bir ekonomik kaynağı devretmeyi gerektirir,
- yükümlülüğün geçmişteki olayların sonucunda ortaya çıkması gerekir.

Borç tanımında yapılan en önemli değişiklik, borcun “beklenen ekonomik fayda çıkışı” ifadesinin tanımdan silinmiş olmasıdır. Bu ifade yerine, varlık tanımında olduğu gibi ekonomik kaynak kavramının ayrıca tanımlanmış olması ve ekonomik kaynağın işletmeden devredilme potansiyeline vurgu yapılmış olmasıdır (BC4.27 ve BC4.44a-b).

a) Yükümlülük

Borcun birinci kriteri, mevcut bir yükümlülüğün olmasıdır. Yükümlülük, işletmenin *kaçmamayacağı* bir görev veya sorumluluktur. Buna göre, yükümlülüğün mevcut olabilmesi için, işletmenin ekonomik kaynağı devretmesinden kaçınacak bir durumunun olmaması ve bu durumun geçmiş olaylardan kaynaklanmasıdır. Bir yükümlülük her zaman için, ilgili yükümlülüğün yerine getirilmesi gereken karşı bir tarafı içerir. Ancak, yükümlü olunan tarafın kimliğinin bilinmesi gerekli değildir – aslında yükümlülük genel olarak kamuya da olabilir. Yükümlülük, sadece yasal düzenlemelerden değil, işletmenin iş yapma ilkelerinden, örf ve adetlerden ve iyi iş ilişkilerini korumak veya hakkaniyete uygun davranmak arzusundan da kaynaklanabilir (YKÇ 4.28-4.31). Bu tür yükümlülükler “zımni kabulden doğan yükümlülük” olarak da adlandırılmaktadır (TMS 37 md.10).

b) Bir Ekonomik Kaynağı Devretme

Borcun ikinci kriteri, bir ekonomik kaynağı devretme yükümlülüğünün olmasıdır. Yükümlülüğün, işletmenin bir ekonomik kaynağı diğer taraf veya taraflara devretmesini gerektirecek potansiyele sahip olması gerekir. Bu potansiyelin var olabilmesi için mutlaka kesin olmasına da gerek yoktur. Bir ekonomik kaynağın devredilme olasılığı düşük olsa bile, bir yükümlülük borç olarak tanımlanabilir (YKÇ 4.36-4.38).

Bir ekonomik kaynağı devretme yükümlülüğü aşağıdaki şekillerde ortaya çıkabilir (YKÇ 4.39):

- Nakit ödeme yükümlülüğü,
- mal teslimi veya hizmet sağlama yükümlülüğü,
- ekonomik kaynakları dezavantajlı koşullarda başka bir taraf ile takas etme yükümlülüğü, örneğin, böyle bir yükümlülük bir forward sözleşmede karşımıza çıkabilir.
- gelecekte belirlenmiş kesin olmayan olayların gerçekleşmesine bağlı olarak bir ekonomik kaynağı devretme yükümlülüğü,
- işletmenin bir ekonomik kaynağı devretmesine neden olacak bir finansal aracı ihrac etmekten doğan yükümlülük.

Yükümlülüğün yerine getirilmesi aşağıdaki şekillerde de ortaya çıkabilir: (YKÇ 4.40):

- karşılıklı anlaşma yoluyla yükümlülüğün *ortadan kalkması*,
- üçüncü bir tarafa yükümlülüğün *devredilmesi* veya
- bir yükümlülüğün bir başka yükümlülükle *değiştirilmesi*.

c) Geçmiş Olayların Sonucunda Mevcut Yükümlülük

Borcun üçüncü kriteri, geçmiş olayların sonucunda ortaya çıkan mevcut bir yükümlülük olmasıdır. Geçmiş olayların sonucunda ortaya çıkan mevcut bir yükümlülüğün söz edebilmek

için, işletmenin ekonomik faydayı elde etmiş veya bir eylemi yerine getirmiş olması ve sonuç olarak ekonomik kaynağı devretme zorunluluğunun da ortaya çıkmasıdır. Örneğin, malların alımı veya hizmetlerin kullanımı, alım veya kullanım sırasında ya da önceden ödeme yapılmamışsa, ticari borç yaratır ya da bir bankadan kredi alınması halinde geri ödenmesi gereken bir borç doğar (YKÇ 4.43).

Yeni Kavramsal Çerçeve de haklar ve yükümlülüklerin tahakkuku, ölçümü ve sunumunda hesap birimi kavramına yer verilmiştir. Hesap birimi, bir varlığın veya borcun muhasebeleştirme amacıyla bir TFRS uyarınca toplulaştırıldığı ya da ayrıştırıldığı seviyedir (TFRS 13 Ek A). Hesap biriminin seçiminde, ihtiyaca uygunluk ve temsilde doğruluk göz önünde bulundurulması gerekliliği vurgulanmaktadır.

3.3. Özkaynak Tanımı

Yeni Kavramsal Çerçeve de özkaynak tanımında bir değişiklik yapılmamıştır. Bilanço yaklaşımına uygun bir tanımın yapıldığı görülmektedir. Buna göre, özkaynak “işletmenin varlıklar toplamından tüm borçlarının düşülmesi suretiyle kalan pay” olarak tanımlanmıştır. Diğer bir deyişle, borç tanımına uymayan talep hakları özkaynak olarak ifade edilmektedir. Bu talep hakları, işletme tarafından ihraç edilen değişik türdeki paylardan ve özkaynak talep hakkı doğuran payları ihraç etme yükümlülüğünden doğar (YKÇ 4.63-4.64). Özkaynak talep hakları, temettü dağıtımına karar verilmesi halinde, temettü elde etme, tasfiye halinde kalan net varlıklardan pay alma ve diğer dağıtımlardan pay alma şeklinde gerçekleşebilir (YKÇ 4.65). Özkaynaklar, birbirinden farklı kalemlerden oluşabilir (örn. sermaye, geçmiş yıl karları, yedek akçeler gibi). Yeni Kavramsal Çerçeve de bu kalemlerin finansal durum tablosunda nasıl sunulacağı ve dipnotlarda ne şekilde açıklanacağı tartışma konusu yapılmamıştır (BC4.89).

4. Varlık, Borç ve Özkaynakların Finansal Durum Tablosunda Sunumu ve Ülkelerarası Karşılaştırma

1930’lu yıllardan itibaren farklı kullanıcı gruplarının farklı amaçları nedeniyle finansal durum tablosundaki sunumu değişiklik gösteren varlık ve borçların, günümüzde en çok kabul gören şekli varlıkların dönen ve duran, borçların kısa ve uzun vadeli olarak sınıflandırılmasıdır. Bu şekilde bir sınıflandırmaya ihtiyaç duyulmasının nedeni, öncelikle borç verenler açısından işletmenin borç ödeme gücünü ortaya koymaya yönelik bilginin sunulması olmuştur. Bu amaçla, öncelikle bir sonraki yılda ödemesi gerçekleşecek olan kısa vadedeki borçların ödenebilmesi için yeterli düzeyde paraya çevrilebilecek varlıkların (dönen varlıklar) likiditeye göre sınıflandırılması şeklindeki sunum biçimi ortaya çıkmıştır. Varlık ve borçların sınıflandırılmasının amaçlarından bir diğeri de, varlık ve borçlar nakde çevrilebilme veya ödenme zamanına göre değil, işletmenin faaliyetlerinin gerçekleşme dönemlerine göre sınıflandırılarak raporlanması hususudur. Buna göre, işletmenin faaliyet döngüsünün göstergesi olarak net işletme sermayesi, uzun dönemdeki planlarının bir göstergesi olarak da uzun vadeli borçları ile duran varlıklarının farkı şeklindeki

sunumun uygun olacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Bu iki amaca göre yapılan sınıflandırmalara bakıldığında dikkat çeken husus zaman dilimidir; işletmenin borç ödeme yeteneğini ortaya koymak için yapılacak olan raporlamada bir yıl zaman dilimi olarak dikkate alınırken, diğerinde işletmenin bir yıldan da uzun sürebilecek olan faaliyet döngüsü esas alınmaktadır.

Dönen varlıklar, “işletmenin normal iş akışında nakde çevrilebilecek olan ve gelecekteki bir yıl içinde de nakde çevirmek amacıyla satın alınan varlıklar” olarak tanımlanmıştır³⁰. Daha sonra, 1953 yılında AICPA'nın yayınladığı Muhasebe Terimleri Bülteni No:43'te ise “nakit ve nakit olarak gerçekleşmesi beklenen veya işletmenin normal faaliyet döngüsünde satılan veya tüketilen nakit benzeri varlıklar” olarak tanımlanmıştır. AICPA'nın tanımında dikkati çeken önemli bir husus, daha önceki tanımlarda yer alan bir yıl zaman dilimi yerine faaliyet döngüsünün kullanılmış olmasıdır.

AICPA'nın yayınladığı Muhasebe Terimleri Bülteni No:43'teki kısa vadeli borçların yukarıda sözü edilen her iki amaca yönelik yaptığı tanımlardan, borç verenler için olan tanımı “mevcut borçların ödenmesi için dönen varlıkların kullanımını gerekli kılan veya diğer yükümlülüklerin oluşumuna neden olan borçlar” şeklinde yapmıştır. İşletmenin faaliyetlerini ortaya çıkaracak şekilde yapılan tanımda ise “bir faaliyet döngüsüne başlayan işletmenin faaliyetleri için gerekli olduğu düşünülerek alınan hammadde, üretimde kullanılacak malzeme vb. gibi ihtiyaçlar nedeniyle ortaya çıkan borçlar” tanımı yapmıştır.

Varlık, borç ve özkaynakların finansal durum tablosundaki sunumuna ilişkin olarak, Yeni Kavramsal Çerçevenin yedinci bölümündeki “Sunum ve Açıklama” kısmında, bu unsurların sahip olduğu özellikler göz önünde bulundurularak sınıflandırılması ve sunulması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu sınıflandırma, kullanıcıların ihtiyacına uygun bilgi sağlamaktadır. Sınıflandırma, varlık veya borç için seçilen hesap birimine uygulanır. Varlık veya borç grubunda farklı özelliklere sahip kalemlerin olması durumunda, varlığın dönen/duran, borcun ise kısa/uzun vadeli olarak ayrıştırılması uygun olmaktadır.

Ayrıca, bir varlık ve borcun her ikisinin ayrı bir hesap birimi olarak tahakkuk ettirildiği ve ölçüldüğü durumlarda da netleştirme ortaya çıkmaktadır. Netleştirme, farklı kalemlerin birlikte sınıflandırılmasına neden olduğu için genellikle uygun görülmemektedir. Netleştirme işlemi, haklar ve yükümlülüklerin tek bir hesap birimi olarak ele alınması işleminden farklılık gösterir.

Bu çalışmada, finansal durum tablosunun sunumuyla ilgili olarak ülkemiz ve diğer ülkelerin bir karşılaştırmasının yapılabilmesi için, İngiltere FTSE100, Almanya DAX30, Amerika Nasdaq 100, Avustralya ASX ve Türkiye BIST 100'ün her birinden beş şirketin finansal durum tabloları incelenmiştir (Ek 1-5). İncelememize göre, İngiltere ve Almanya'daki işletmelerin varlıkları, dönen/duran varlık şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tuttuğu, duran varlıklardan başlamak üzere bir sunumun benimsendiği görülmüştür. Talep hakları ise, İngiltere'de, kısa vadeli borçlardan başlayarak, uzun vadeli borçlar ve özkaynaklar olmak üzere sıralanmakta, Almanya'da ise, bir

30 Sanders, T.H., Hatfield, H.R. ve Moore, U. (1938). A Statement of Accounting Principles, New York: American Institute of Accountants.

kısım işletmelerin özkaynaklardan başlayarak, uzun vadeli borçlar ve kısa vadeli borçlar olmak üzere sıralama yaptığı gözlemlenmiştir. Her iki ülkede de, varlıkların ve borçların kendi içinde sınıflandırılmasında UFRS'ye bir uyumun olduğu görülmektedir (örn. özkaynak yöntemine göre değerlendirilen finansal yatırımlar, yatırım amaçlı gayrimenkuller, vergi karşılıkları gibi kalemler ayrı gösterilmektedir). İngiltere'de göze çarpan bir husus ise, emeklilik fonu varlıkları ve borçlarının ayrı bir başlık altında sınıflandırılmış olmasıdır. Dönem ayırıcı hesapların her iki ülkede de, ayrı bir başlık altında sunulmadığı, genellikle "diğer dönen/duran" ile "diğer kısa/uzun vadeli borç" grubunda raporlandığı göze çarpan bir diğer bulgudur. Ayrıca, işletmelerin bir kısmının "bilanço" kavramını bir kısmının ise, "finansal durum tablosu" kavramını kullandıkları gözlemlenmektedir.

İncelemeye konu olan Amerika'daki işletmelerin varlıkları, dönen varlıklar başlığı altında sıraladığı, dönen varlıklar toplamı alındıktan sonra duran varlıklar için ayrı bir başlığa yer vermedikleri, duran varlık niteliğindeki varlıkları alt alta sıraladığı görülmektedir. Borçların sınıflandırılmasında da aynı yöntem izlenmektedir. Dönem ayırıcı bir hesap olan "peşin ödenmiş giderlerin" ayrı bir başlıkta raporlandığı tespit edilmiştir. Amerika'da incelemeye konu olan şirketlerin finansal durum tablosu formatının birbiriyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Avustralya'daki işletmelerde, varlıkların dönen/duran varlık şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulduğu, dönen varlıklardan başlamak üzere bir sunumun benimsendiği görülmektedir. Talep haklarının da, kısa vadeli borçlardan başlayarak, uzun vadeli borçlar ve özkaynaklar olmak üzere sıralandığı gözlemlenmiştir. Bu sunumda dikkati çeken husus, borçlar toplamından sonra, işletmenin "net varlıklarının" ayrı bir satırda özkaynaklardan önce gösterilmiş olmasıdır. Avustralya'da incelemeye konu olan şirketlerin finansal durum tablosu formatının birbiriyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, varlıkların ve borçların kendi içinde sınıflandırılmasında UFRS'ye bir uyumun olduğu da görülmektedir (örn. özkaynak yöntemine göre değerlendirilen finansal yatırımlar, yatırım amaçlı gayrimenkuller, vergi karşılıkları gibi kalemler ayrı gösterilmektedir).

Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerin Sermaye Piyasası Kurulu'nun yayınlamış olduğu TFRS'ye uyumlu finansal tablo formatına uygun şekilde raporlama yaptığı görülmektedir. Varlıkların sınıflandırılmasında dönen/duran varlık ayırımı söz konusudur. Talep haklarının sıralamasında da kısa vadeli borçlardan başlamak üzere bir sınıflandırmanın izlendiği görülmektedir. Finansal durum tablosunda yer alan hesaplar UFRS ve TFRS'ye uyumludur. Ayrıca, bir kısım işletmelerde, dönem ayırıcı bir hesap olan "peşin ödenmiş giderlerin" diğer dönen/duran varlıklar grubunun içinde, bir kısmında ise, ayrı bir başlık altında sunulduğu da tespit edilmiştir. İncelenen işletmelerde, "bilanço" kavramının kullanıldığı gözlemlenmiştir.

5. Sonuç

Muhasebe teorisi ve yeni Kavramsal Çerçeve, varlığın ekonomik bir kaynak olduğu, işletmenin kontrolünde bulunduğu ve geçmiş olaylardan kaynaklandığı vurgulanarak bir tanımın yapıldığı görülmektedir.

Yeni Kavramsal Çerçeveye göre, varlık tanımı yapılırken, geçmişte yapılan tanımlardan farklı olarak, varlığın gelecekte ekonomik fayda sağlaması beklenen bir unsur olduğu ifadesi yerine, gelecekte ekonomik faydayı sağlama potansiyeline sahip olması gerektiğine vurgu yapılmış olmasıdır. Bu kapsamda, hak, ekonomik fayda üretme potansiyeli ve kontrol kavramları ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Borç kavramı da benzer şekilde muhasebe teorisi ve Yeni Kavramsal Çerçeve, sahip olması gereken özellikler vurgulanarak tanımlanmıştır. Bu özellikler, işletmenin mevcut bir yükümlülüğünün olması, yükümlülüğün bir ekonomik kaynağı devretmeyi gerektirmesi ve geçmiş olaylar sonucu ortaya çıkmış olmasıdır. Yeni Kavramsal Çerçeve, borcun tanımında yapılan en önemli değişiklik, borcun “beklenen ekonomik fayda çıkışı” ifadesinin tanımdan silinmiş olması ve varlık tanımında olduğu gibi ekonomik kaynak kavramının ayrıca tanımlanması ve ekonomik kaynağın işletmeden devredilme *potansiyeline* vurgu yapılmış olmasıdır. Özkaynak tanımında ise, herhangi bir değişiklik söz konusu değildir, özkaynaklar bilanço yaklaşımından hareketle tanımlanmaktadır.

Finansal tablo unsurlarının sunumu ve dipnotlarda açıklanmasına yönelik olarak Kavramsal Çerçeve sadece finansal tablo kullanıcılarının ihtiyacına uygun ve temsilde doğruluk açısından bir sınıflandırma yapılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Ülkemiz ve diğer ülkeler açısında yapılan karşılaştırmada, finansal durum tablosu formatının çok az farklılıklar göstermekle birlikte, içeriğinin birbiriyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu evrensel uyum, kullanıcıların karşılaştırılabilir finansal bilgiye erişimini mümkün kılmaktadır. Bu durum, ülkelerin birçoğunda UFRS'nin benimsenmiş olduğunun da bir göstergesidir. Ülkemizde de, muhasebe alanındaki değişiklikler ve yenilikler yakından takip edilmekte, uyumu sağlamak üzere KGK, SPK ve TÜRMOB tarafından gerekli düzenlemeler yapılmaktadır.

Kaynakça

- AAA Committee on Accounting Concepts and Standards. (1957). Accounting and Reporting Standards for Corporate Financial Statements and Preceding Statements and Supplements, Columbus, Ohio: AAA.
- Accounting Principles Board (1970). Statement No.4, Basic Concepts and Accounting Principles Underlying Financial Statements of Business Enterprises. New York: AICPA.
- AKDOĞAN N. ve AYDIN, H. (1987). Muhasebe Teorileri, Gazi Üniversitesi No:98.
- American Institute of Certified Public Accountants. 1953. Accounting Terminology Bulletin No.1 New York: AICPA
- BELKAOUİ A. (1981). Accounting Theory, Harcourt Brace Jovanovich, Inc., HBJ.
- CANNING, J.B. (1929). The Economics of Accountancy, New York: Ronald Press Co.s.22
- CHAMBERS, R.J. (1965). An Introduction to Price Variation and Inflation Accounting Research, Accounting Theory: A Contemporary Review, Sydney.
- Conceptual Framework for Financial Reporting. (2018). IFRS Conceptual Framework.
- Conceptual Framework for Financial Reporting. (2018). IFRS Conceptual Framework Basis for Conclusions.
- EVANS, T.G. (2003). Accounting Theory Contemporary Accounting Issues, Thomson South-Western.

- Financial Accounting Standards Board. (1985). Statement of Financial Accounting Concepts No.6, "Elements of Financial Statements", Norwalk, CT: Financial Accounting Standards Board.
- Financial Accounting Standards Board. (1980). Statement of Financial Accounting Concepts No.3, "Elements of Financial Statements", Norwalk, CT: Financial Accounting Standards Board.
- Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve. (2010). Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu.
- HENDRIKSEN, E.S. (1970). Accounting Theory, Harward D. Irwin Inc., Illinois.
- IJIRI, Y. (1967). The Foundations of Accounting Measurement, Englewood Cliffs: PrenticeHall Inc.
- KOHLER, E.L. (1963). Why not Retain Historical Cost?, The Journal of Accountancy.
- LINN, J.J. (1966). A General Asset Theory, https://archive.org/stream/generalassettheo00linn/generalassettheo00linn_djvu.txt
- MAUTZ, R.K. (1970). Basic Concepts of Accounting.
- PATTON, W.A. ve LITTLETON, A.C. (1940). An Introduction to Corporate Accounting Standards, American Accounting Association Monograph, No.3.
- SAMUELSON, R. (1996). The Concept of Assets in Accounting Theory, Accounting Horizons. s. 147-157.
- SANDERS, T.H., HATFIELD, H.R. ve MOORE, U. (1938). A Statement of Accounting Principles, New York: American Institute of Accountants, s. 70.
- SPROUSE, R. ve MOONITZ, M. (1962). A Tentative Set of Broad Accounting Principles for Business Enterprises, New York: AICPA.
- SCHUETZE, W. (1993). What is an Asset?, Accounting Horizons. s.66-70
- VATTER, W.J. (1947). The Fund Theory of Accounting and Its Implications for Financial Reports, University of Chicago Press. s. 17.

Extended Abstract

Assets, liabilities, equity, income and expenses, known as the elements of financial statements play an important role in the theory of accounting. The concepts of asset, liability and shareholders' equity have been discussed and various definitions have been made since the 1920s. The first studies on defining those concepts within the framework of a certain basis were made by the American Financial Accounting Standards Board (FASB). In 1976, FASB launched the Conceptual Framework Project and the FASB's definition of assets, liabilities and shareholders' equity in the Conceptual Framework in FASB No: 3 "Elements of Financial Statements of Business Enterprises" (1980) and superseded by FASB No:6 "Elements of Financial Statements" reflects the best aspects of the past definitions.

In 1989, the International Accounting Standards Board's (IASB) predecessor body, the International Accounting Standards Committee (IASC), issued the Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements (1989 Framework) including the definitions of assets, liabilities and equity which have not changed for many years. In 2004, the IASB and the US national standard-setter, the Financial Accounting Standards Board (FASB), started a joint project to revise their conceptual frameworks. In 2010, within the joint FASB/IASB conceptual framework project, the IASB and the FASB issued two chapters; "The Objective of General Purpose Financial Reporting" and "Qualitative Characteristics of Useful Financial Information" of a revised *Conceptual Framework for Financial Reporting (2010 Conceptual Framework)*. The remaining text of the 1989 *Framework* was unchanged. However, in 2010 FASB and IASB suspended work on this project and in 2011 IASB decided to complete the rest of the IASB Conceptual Framework separately as IASB-only project. In 2015, the IASB published an Exposure Draft (2015 Exposure Draft – ED), which includes sections on the concept of reporting entity, definitions of elements of financial statements, recognition and derecognition, measurement, presentation and disclosure, and concepts of capital and capital maintenance. In 2018, IASB completed its Conceptual Framework project and the final version of the Conceptual Framework was published and is expected to be effective from January 1, 2020.

The new Conceptual Framework contains the following eight chapters:

- Chapter 1: The objective of general purpose financial reporting
- Chapter 2: Qualitative characteristics of useful financial information
- Chapter 3: Financial statements and the reporting entity
- Chapter 4: The elements of financial statements
- Chapter 5: Recognition and derecognition
- Chapter 6: Measurement
- Chapter 7: Presentation and disclosure
- Chapter 8: Concepts of capital and capital maintenance

The new Conceptual Framework, previously composed of four chapters, was published in eight chapters with the addition of new chapters (Chapters 3, 4, 5, 6 and 7). The definitions of assets, liabilities and equity are made in the fourth chapter, namely, “The Elements of Financial Statements”.

In the new Conceptual Framework, asset is defined as “*a present economic resource controlled by the entity as a result of past events*” and “*an economic resource is a right that has the potential to produce economic benefits*” (CF 4.3-4.5). It can be derived from those definitions that, the changes made for the asset definition are, the “deletion of the notion of expected flows” and “the separate definition of an economic resource”. The reason why the “expected flows” term was removed is that, although an asset derives its value from its potential to produce future economic benefits, what the entity controls is the present right that contains that potential. The entity does not control the future economic benefits (BC 4.25). In addition to this, to clarify that an asset is the economic resource, not the ultimate inflow of economic benefits, a separate definition of economic resource is also made. In this context, the assets are defined as economic resources that must have; *right, potential to produce economic benefits and control*. Liability is defined as “a present obligation of the entity to transfer an economic resource as a result of past events” in the new Conceptual Framework. For a liability to exist, three criteria must all be satisfied (CF 4.26-4.29):

- the entity has an obligation,
- the obligation is to transfer an economic resource and
- the obligation is a present obligation that exists as a result of past events

With respect to the liability definition, the significant change is “the deletion of the notion of expected economic outflow” with the same implications for an asset and “the introduction of the – no practical ability to avoid-” criterion to the definition of obligation (BC4.27 and BC4.44a-b).

The definition of equity as “the residual interest in the assets of the entity after deducting all its liabilities” remains the same in the new Conceptual Framework. Accordingly, the definition has been made in accordance with the balance sheet approach. In other words, they are claims against the entity that do not meet the definition of a liability. Such claims may be established by contract, legislation or similar means, and include, to the extent that they do not meet the definition of a liability:

- shares of various types, issued by the entity; and
- some obligations of the entity to issue another equity claim. (CF 4.63-4.64).

With regard to the presentation of assets, liabilities and shareholders’ equity in the statement of financial position, Chapter 7 “Presentation and Disclosure” states the necessity of classifying and presenting those elements on the basis of their characteristics. This classification is applied to the unit of account selected for an asset or liability and provides information relevant to the

needs of the users. In the case of the existence of elements with different characteristics in the asset or liability group, it is appropriate to present the assets as current/non-current assets and the liabilities as short /long-term liabilities.

In this study, the concepts of asset, liability and equity are discussed according to the theoretical framework of accounting. Also, the new definitions of those concepts in the new Conceptual Framework and their justifications stated in their basis for conclusions are explained. Besides, the presentation of asset, liability and equity in the statement of financial position in Turkey and other countries are examined in a comparative way and it is found that the format of the statements of financial position are slightly different, but the contents are consistent. This standardized compliance enables users to access comparable financial information. This is also an indication of the adoption of IFRS in most countries.

EK-I

İNGİLTERE – Kingfisher – Consolidated Balance Sheet

£ millions	Notes	2017/18	2016/17
Non-current assets			
Goodwill	12	2,437	2,399
Other intangible assets	13	355	308
Property, plant and equipment	14	3,736	3,589
Investment property	15	20	24
Investments in joint ventures and associates	16	25	23
Post-employment benefits	26	214	239
Deferred tax assets	24	30	28
Derivative assets	22	-	54
Other receivables	18	8	8
		6,825	6,672
Current assets			
Inventories	17	2,701	2,173
Trade and other receivables	18	550	551
Derivative assets	22	41	36
Current tax assets		-	6
Cash and cash equivalents	19	230	795
		3,522	3,561
Total assets		10,347	10,233
Current liabilities			
Trade and other payables	20	(2,666)	(2,495)
Borrowings	21	(140)	(14)
Derivative liabilities	22	(79)	(26)
Current tax liabilities		(140)	(141)
Provisions	25	(25)	(63)
		(3,050)	(2,739)
Non-current liabilities			
Other payables	20	(61)	(50)
Borrowings	21	(36)	(184)
Deferred tax liabilities	24	(264)	(282)
Provisions	25	(73)	(99)
Post-employment benefits	26	(115)	(108)
		(549)	(723)
Total liabilities		(3,599)	(3,462)
Net assets	4	6,748	6,771
Equity			
Share capital	27	340	352
Share premium		2,228	2,221
Own shares held in ESOP trust		(29)	(23)
Retained earnings		3,790	3,837
Capital redemption reserve		35	22
Other reserves	28	384	362
Total equity		6,748	6,771

EK-2

ALMANYA – Merck – Consolidated Balance Sheet

€ million	Note	Dec. 31, 2017	Dec. 31, 2016
Non-current assets¹			
Goodwill ¹	→ 16	13,582	15,015
Other intangible assets ¹	→ 17	8,317	9,980
Property, plant and equipment ¹	→ 18	4,512	4,231
Non-current financial assets	→ 19	444	218
Other non-current assets	→ 20	205	131
Deferred tax assets	→ 14	1,106	1,013
		28,166	30,589
Current assets¹			
Inventories ¹	→ 21	2,632	2,609
Trade accounts receivable	→ 22	2,923	2,889
Current financial assets	→ 19	90	145
Other current assets ¹	→ 20	731	672
Income tax receivables	→ 23	490	403
Cash and cash equivalents	→ 24	589	939
Assets held for sale	→ 4	-	12
		7,455	7,670
Total assets²		35,621	38,258
Total equity	→ 25		
Equity capital		565	565
Reserves		12,357	10,362
Gains/losses recognized in equity		1,082	3,062
Equity attributable to Merck KGaA shareholders		14,003	13,989
Non-controlling interests		63	61
		14,066	14,050
Non-current liabilities¹			
Provisions for pensions and other post-employment benefits	→ 26	2,257	2,313
Other non-current provisions	→ 27	788	834
Non-current financial liabilities	→ 28	8,033	8,809
Other non-current liabilities	→ 29	354	439
Deferred tax liabilities ¹	→ 14	1,489	2,724
		12,919	15,119
Current liabilities¹			
Current provisions	→ 27	414	412
Current financial liabilities	→ 28	2,790	3,788
Trade accounts payable	→ 30	2,195	2,048
Income tax liabilities	→ 31	1,059	883
Other current liabilities ¹	→ 29	2,175	1,950
Liabilities directly related to assets held for sale	→ 4	-	8
		8,635	9,089
Total equity and liabilities²		35,621	38,258

EK-3

AMERİKA – Intel – Consolidated Balance Sheet

(In Millions, Except Par Value)	Dec 31, 2016	Dec 26, 2015
Assets		
Current assets:		
Cash and cash equivalents	\$ 5,560	\$ 15,308
Short-term investments	3,225	2,682
Trading assets	8,314	7,323
Accounts receivable, net of allowance for doubtful accounts of \$37 (\$40 in 2015)	4,690	4,787
Inventories	5,553	5,167
Assets held for sale	5,210	71
Other current assets	2,956	2,982
Total current assets	35,508	38,320
Property, plant and equipment, net	36,171	31,858
Marketable equity securities	6,180	5,960
Other long-term investments	4,716	1,891
Goodwill	14,099	11,332
Identified intangible assets, net	9,494	3,933
Other long-term assets	7,159	8,165
Total assets	\$ 113,327	\$ 101,459
Liabilities, temporary equity, and stockholders' equity		
Current liabilities:		
Short-term debt	\$ 4,634	\$ 2,634
Accounts payable	2,475	2,063
Accrued compensation and benefits	3,465	3,138
Accrued advertising	810	960
Deferred income	1,718	2,188
Liabilities held for sale	1,920	56
Other accrued liabilities	5,280	4,607
Total current liabilities	20,302	15,646
Long-term debt	20,649	20,036
Long-term deferred tax liabilities	1,730	954
Other long-term liabilities	3,538	2,841
Commitments and Contingencies (Note 20)		
Temporary equity	882	897
Stockholders' equity:		
Preferred stock, \$0.001 par value, 50 shares authorized; none issued	—	—
Common stock, \$0.001 par value, 10,000 shares authorized; 4,730 shares issued and outstanding (4,725 issued and outstanding in 2015) and capital in excess of par value	25,373	23,411
Accumulated other comprehensive income (loss)	106	60
Retained earnings	40,747	37,614
Total stockholders' equity	66,226	61,085
Total liabilities, temporary equity, and stockholders' equity	\$ 113,327	\$ 101,459

EK-4

AVUSTRALYA – Emera Id Resources NL – Consolidated Balance Sheet

	Note	Consolidated	
		30 June 2017	30 June 2016 (Restated)
		\$	\$
Current Assets			
Cash and cash equivalents	8	8,529,435	11,728,281
Trade and other receivables	9	517,282	128,262
Financial assets at fair value through profit and loss	10	30,000	3,421,556
Other financial assets	10	-	2,820,000
Total Current Assets		9,076,717	18,098,099
Non-Current Assets			
Property, plant and equipment	11	121,149	11,690
Exploration and evaluation expenditure	12	37,900,933	-
Total Non-Current Assets		38,022,082	11,690
Total Assets		47,098,799	18,109,789
Current Liabilities			
Trade and other payables	13	944,579	433,271
Total Current Liabilities		944,579	433,271
Non-Current Liabilities			
Trade and other payables	13	-	-
Total Non-Current Liabilities		-	-
Total Liabilities		944,579	433,271
Net Assets		46,154,220	17,676,518
Equity			
Contributed equity	14	88,460,333	50,778,054
Reserves	15(d)	2,519,756	3,249,055
Accumulated losses		(44,723,325)	(36,251,197)
Total equity attributable to owners of the parent		46,256,764	17,775,912
Non-controlling interest		(102,544)	(99,394)
Total Equity		46,154,220	17,676,518

EK-5

TÜRKİYE – CARREFOURSA CARREFOUR SABANCI TİCARET MERKEZİ A.Ş. (Aksi belirtilmedikçe tutarlar Türk Lirası (“TL”) olarak ifade edilmiştir.)

	Dipnot Referansları	31 Aralık 2017	31 Aralık 2016
VARLIKLAR			
Dönen Varlıklar		1.258.935.703	1.039.890.473
Nakit ve Nakit Benzerleri	3	511.632.900	274.877.489
Ticari Alacaklar			
İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	5, 28	18.512.939	13.502.779
İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	5	37.512.648	24.596.252
Diğer Alacaklar			
İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	6	16.341.311	84.971.036
Türev Finansal Varlıklar	7	37.024.056	40.242.872
Stoklar	8	602.370.448	559.601.568
Peşin Ödenmiş Giderler	9	35.541.401	42.098.477
Duran Varlıklar		1.986.373.944	1.983.364.513
Diğer Alacaklar			
İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	6	48.510.765	52.417.311
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	10	221.363.464	225.425.744
Maddi Duran Varlıklar	11	766.581.077	665.519.110
Maddi Olmayan Duran Varlıklar			
Şerefiye	13	632.678.869	774.396.869
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	12	83.339.971	75.332.983
Peşin Ödenmiş Giderler	9	15.014.521	17.853.489
Ertelenmiş Vergi Varlıkları	26	218.885.277	172.419.007
TOPLAM VARLIKLAR		3.245.309.647	3.023.254.986

EK-5 (devam)

	Dipnot Referansları	31 Aralık 2017	31 Aralık 2016
KAYNAKLAR			
Kısa Vadeli Yükümlülükler		2.759.182.288	2.124.996.601
Kısa Vadeli Borçlanmalar			
İlişkili Taraflardan Kısa Vadeli Borçlanmalar	4, 28	405.373.639	69.138.308
İlişkili Olmayan Taraflardan Kısa Vadeli Borçlanmalar	4	535.893.975	740.834.609
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları			
İlişkili Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	4, 28	30.377.887	34.916.359
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	4	349.241.943	51.978.707
Ticari Borçlar			
İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	5, 28	30.677.456	25.206.812
İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	5	1.226.930.467	1.005.444.420
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	16	25.790.987	25.402.105
Diğer Borçlar			
İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	6, 28	7.891.821	7.127.364
İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	6	17.565.387	15.304.792
Kısa Vadeli Karşılıklar	14		
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar		8.247.818	7.660.305
Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar		107.928.905	127.392.926
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	17	13.262.003	14.589.894
Uzun Vadeli Yükümlülükler		417.536.453	523.746.018
Uzun Vadeli Borçlanmalar			
İlişkili Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	4, 28	29.421.926	71.159.123
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	4	336.778.077	404.466.137
Uzun Vadeli Karşılıklar			
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	14	51.336.450	48.120.758
ÖZKAYNAKLAR		68.590.906	374.512.367
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar		68.590.906	374.512.367
Ödenmiş Sermaye	18	700.000.000	700.000.000
Sermaye Enflasyon Düzeltmesi Farkları	18	91.845.783	91.845.783
Paylara İlişkin Primler/İskontolar		34.691.309	34.691.309
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler ve Giderler			
- Tanımlanmış Fsyda Yeniden Ölçüm Kayıpları	18	(601.338)	(488.774)
Kardan Ayrılmış Kısıtlanmış Yedekler	18	12.318.358	12.318.358
Geçmiş Yıllar Zararları	18	(463.854.309)	(31.687.012)
Net Dönem Zararı		(305.808.897)	(432.167.297)
TOPLAM KAYNAKLAR		3.245.309.647	3.023.254.986